HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

16 decembrie 2010*

În cauza C-89/09,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 226 CE, introdusă la 2 martie 2009,

Comisia Europeană, reprezentată de domnii G. Rozet și E. Traversa, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Republicii Franceze, reprezentată de domnii G. de Bergues și B. Messmer, în calitate de agenți,

pârâtă,

* Limba de procedură: franceza.

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul J.N. Cunha Rodrigues, președinte de cameră, domnii A. Arabadjiev, A. Rosas (raportor), A. Ó Caoimh și doamna P. Lindh, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,
grefier: domnul N. Nanchev, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 25 martie 2010,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 2 iunie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea introductivă, Comisia Comunităților Europene solicită Curții să constate că, prin limitarea participării care poate fi deținută de persoanele fără specializare în biologie la cel mult un sfert din părțile sociale și, prin urmare, din drepturile de vot ale unei societăți cu răspundere limitată care exercită o profesie liberală (Selarl) ce exploatează laboratoare de analize de biologie medicală și prin interzicerea participării la capitalul a mai mult de două societăți constituite în vederea exploatării în comun a

unuia sau mai multor laboratoare de analize de biologie medicală, Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 43 CE.

Cadrul juridic național

2 Legea nr. 90-1258 din 31 decembrie 1990 privind exercitarea, în cadrul unor societăți, a profesiilor liberale care fac obiectul unui statut legislativ sau care se exercită în temeiul unui titlu protejat și privind societățile cu participare financiară care exercită profesii liberale (JORF din 5 ianuarie 1991, p. 216) prevede la articolul 5:

„Mai mult de jumătate din capitalul social și din drepturile de vot trebuie să fie deținută, în mod direct sau prin intermediul societății menționate la punctul 4° de mai jos, de profesioniști care își desfășoară activitatea în cadrul societății.

Sub rezerva aplicării dispozițiilor articolului 6, restul capitalului poate fi deținut:

1° de persoane fizice sau juridice care exercită profesia sau profesiile care constituie obiectul de activitate al societății;

2° timp de 10 ani, de persoane fizice care, deși au încetat orice activități profesionale, au exercitat această profesie sau aceste profesii în cadrul societății;

3° de avânzii-cauză ai persoanelor fizice sus-menționate, timp de cinci ani după decesul acestora;

4° de o societate constituită în condițiile prevăzute la articolul 220 *quater* A din Codul general privind impozitele, dacă membrii acestei societăți își exercită profesia în cadrul societății care exercită o profesie liberală;

5° de persoane care exercită fie una dintre profesiile liberale din domeniul sănătății, fie una dintre profesiile liberale juridice sau judiciare, fie una dintre celelalte profesii liberale menționate la primul paragraf al articolului 1, după cum exercitarea uneia dintre aceste profesii constituie obiectul său de activitate.

Numărul de societăți constituite pentru exercitarea aceleiași profesii, în care aceeași persoană fizică sau juridică, dintre cele menționate la punctele 1° și 5° de mai sus, este autorizată să dețină participații, poate fi limitat pentru o profesie prin decret al Consiliului de Stat.

În ipoteza în care una dintre condițiile prevăzute la acest articol nu ar mai fi îndeplinită, societatea dispune de un termen de un an pentru a se conforma dispozițiilor prezentei legi. În caz contrar, orice persoană interesată poate solicita în justiție dizolvarea societății. Tribunalul poate acorda societății un termen maxim de șase luni pentru regularizarea situației. Dizolvarea nu se poate pronunța dacă, în ziua pronunțării pe fond, această regularizare a avut loc.

În cazul în care, la expirarea termenului de cinci ani prevăzut la punctul 3, avânzii-cauză ai asociaților sau ai foștilor asociați nu au cesionat părțile sociale sau acțiunile deținute, societatea poate, în pofida opoziției acestora, să decidă reducerea capitalului social cu o sumă egală cu valoarea nominală a părților sociale sau a acțiunilor lor și să le răscumpere la un preț stabilit în condițiile prevăzute la articolul 1843-4 din Codul civil."

3 După expirarea termenului prevăzut în avizul motivat, articolul menționat a fost modificat prin Legea nr. 2008-776 din 4 august 2008 privind modernizarea economiei (JORF din 5 august 2008, p. 12471).

4 Decretul nr. 92-545 din 17 iunie 1992 privind societățile de exercitare a profesiilor liberale de director și de director adjunct de laboratoare de analize de biologie medicală (JORF din 21 iunie 1992, p. 8106) prevede la articolul 10:

„Aceeași persoană fizică sau juridică dintre cele menționate la articolul 5 al doilea paragraf punctele 1 și 5 din Legea din 31 decembrie 1990 sus-menționată nu poate deține participații decât în cadrul a două societăți constituite în vederea exploatării în comun a unuia sau mai multor laboratoare de analize de biologie medicală care fac obiectul dispozițiilor articolului L. 753 din Codul sănătății publice."

5 Articolul 11 din acest decret prevede:

„Cel mult un sfert din capitalul unei societăți de exercitare a profesiilor liberale de director și de director adjunct de laboratoare de analize de biologie medicală poate fi deținut de una sau de mai multe persoane care nu îndeplinesc condițiile prevăzute la articolul 5 primul paragraf sau la articolul 5 al doilea paragraf punctele 1° și 5° din Legea din 31 decembrie 1990 sus-menționată.

Cu toate acestea, în cazul în care societatea de exercitare a unei profesii liberale este constituită sub forma unei societăți în comandită pe acțiuni, cota de capital deținută de alte persoane decât cele menționate la articolul 5 din Legea din 31 decembrie 1990 sus-menționată poate depăși limita stabilită la paragraful precedent, dar în niciun caz nu poate ajunge la 50 % din respectivul capital."

Procedura precontencioasă

6 Ca urmare a unei plângeri, Comisia a adresat Republicii Franceze, la 4 aprilie 2006, o scrisoare de punere în întârziere, considerând că anumite dispoziții din reglementarea franceză privind laboratoarele de analize de biologie medicală nu erau compatibile cu principiul libertății de stabilire în sensul articolului 43 CE, întrucât restrâng posibilitatea persoanelor fără specializare în biologie de a deține capitalul unei Selarl care exploatează laboratoare și limitează numărul societăților constituite în vederea exploatării în comun a unuia sau mai multor laboratoare în care aceeași persoană fizică sau juridică poate deține o participație.

7 Întrucât Republica Franceză nu a răspuns la această scrisoare, la 15 decembrie 2006, Comisia a adresat acestui stat membru un aviz motivat prin care îl invita să ia măsurile necesare pentru a se conforma acestui aviz în termen de două luni de la primire.

8 În răspunsul din 14 februarie 2007, Republica Franceză a apreciat că reglementarea menționată în respectivul aviz motivat se justifica prin obiectivul privind protecția sănătății publice și că era necesar și proporțional în raport cu acesta.

9 Prin scrisoarea din 11 aprilie 2008, statul membru în cauză a anunțat că poziția sa evoluase și a indicat că intenționa să elimine toate restricțiile aplicabile în ceea ce privește deținerea capitalului laboratoarelor în discuție, cu excepția celor rezultând din incompatibilitățile privind exercitarea profesiei strict definite. Adoptarea legii privind această reformă era, în opinia sa, prevăzută pentru sfârșitul anului 2008 sau începutul anului următor, în scopul punerii imediate în aplicare.

10 În lipsa informațiilor despre stadiul lucrărilor, Comisia a adresat Republicii Franceze scrisoarea din 20 noiembrie 2008 pentru a-i solicita informații în această privință.

11 Prin scrisoarea din 27 decembrie 2008, statul membru respectiv a informat Comisia despre depunerea la Adunarea Națională, la 22 octombrie 2008, a unui proiect de lege prin care guvernul era abilitat să adopte, prin ordonanță, dispozițiile legislative în vederea unei reforme generale a biologiei medicale. Guvernul respectiv a precizat că acest proiect trebuia examinat de Adunarea Națională în februarie 2009, fiind astfel amânată pentru luna mai 2009 data prevăzută pentru adoptarea definitivă a acestui text.

12 Întrucât Republica Franceză nu a comunicat Comisiei nici calendarul în ceea ce privește adoptarea ordonanței în cauză, nici un proiect de lege care să permită acestei instituții să dispună de elemente concrete referitoare la măsurile avute în vedere pentru remedierea obiecțiilor invocate, Comisia a decis să introducă prezenta acțiune.

Procedura în fața Curții

13 Prin Ordonanța președintelui Curții din 14 septembrie 2009, Regatul Danemarcei a fost autorizat să intervină în susținerea concluziilor Republicii Franceze.

14 Întrucât Regatul Danemarcei a informat Curtea că renunță la intervenția sa în prezenta cauză, acest stat membru a fost radiat, prin Ordonanța președintelui Curții din 9 noiembrie 2009, din calitatea de intervenient în litigiu.

15 Prin scrisoarea din 5 februarie 2010, în temeiul articolului 54a din Regulamentul de procedură al Curții, s-a solicitat Republicii Franceze să își exprime poziția, în ședință, cu privire la argumentul formulat de Comisie pentru prima dată în memoriul în replică, potrivit căruia autoritățile franceze validează structuri care permit accesul la capitaluri externe peste limita de 25 % autorizată prin reglementarea privind laboratoarele de analize de biologie medicală, în cazul în care se operează o disociere între drepturile financiare și drepturile de vot cu privire la deciziile privind funcționarea și organizarea laboratoarelor de analize de biologie medicală.

16 Prin scrisoarea din 18 martie 2010, Republica Franceză a transmis Curții nota adresată Comisiei la 9 martie 2010, prin care comunicase acesteia textul Ordonanței nr. 2010-49 din 13 ianuarie 2010 privind biologia medicală (JORF din 15 ianuarie 2010, p. 819), al cărei proiect a fost evocat de acest stat membru atât în faza precontencioasă, cât și în memoriul în duplică.

Cu privire la acțiune

17 În cadrul prezentei acțiuni, Comisia invocă, în esență, două obiecții. Aceasta susține că reglementarea privind laboratoarele de analize de biologie medicală încalcă articolul 43 CE întrucât prevede, în primul rând, că o persoană fără specializare în biologie nu poate deține mai mult de un sfert din părțile sociale și, prin urmare, din drepturile de vot ale unei Selarl care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală și, în al doilea rând, că o persoană fizică sau juridică nu poate deține participații la mai mult de două societăți constituite în vederea exploatării în comun a unuia sau mai multor laboratoare de analize de biologie medicală.

18 Trebuie precizat că reglementarea privind laboratoarele de analize de biologie medicală a suferit anumite modificări ca urmare a adoptării Ordonanței nr. 2010-49.

Dat fiind că existența unei neîndepliniri a obligațiilor trebuie apreciată în funcție de situația din statul membru astfel cum aceasta se prezenta la momentul expirării termenului stabilit în avizul motivat, schimbările intervenite ulterior neputând fi luate în considerare (a se vedea în special Hotărârea din 19 mai 2009, Comisia/Italia, C-531/06, Rep., p. I-4103, punctul 98, și Hotărârea din 25 martie 2010, Comisia/Spania, C-392/08, Rep., p. I-2537, punctul 26), nu se ține cont de aceste modificări în prezenta hotărâre.

Cu privire la primul motiv

Argumentele părților

19 Comisia susține că interdicția ca o persoană fără specializare în biologie să dețină peste 25 % din părțile sociale și, prin urmare, din drepturile de vot ale unei Selarl care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală, care ar rezulta din coroborarea articolului 5 din Legea nr. 90-1258 cu articolul 11 primul paragraf din Decretul nr. 92-545 (denumite în continuare „dispozițiile care fac obiectul primului motiv"), constituie o restricție nejustificată privind libertatea de stabilire în sensul articolului 43 CE. În consecință, s-ar limita posibilitățile de încheiere a unor parteneriate, în special cu persoane juridice stabilite în alte state membre, precum și libertatea de stabilire, în Franța, a unor laboratoare din alte state membre care nu întrunesc criteriile prevăzute de dispozițiile care fac obiectul primului motiv.

20 Desigur, protecția sănătății publice ar constitui un motiv care poate justifica restricțiile privind libertatea de stabilire. Cu toate acestea, ar trebui totodată ca acestea să fie de natură să asigure realizarea obiectivului urmărit și să nu depășească ceea ce este necesar pentru ca acesta să fie atins, ceea ce nu este cazul interdicției în discuție.

21 În susținerea tezei sale, Comisia invocă Hotărârea din 21 aprilie 2005, Comisia/Grecia (C-140/03, Rec., p. I-3177), referitoare la magazinele de optică. În această hotărâre, Curtea ar fi apreciat că măsurile prevăzute de reglementarea greacă care făcea obiectul cauzei respective, care nu permiteau unui optician să dețină mai mult de un magazin de optică și care limita la cel mult 50 % partea de capital social pe care o puteau deține alte persoanele fizice sau juridice decât opticianul care îl exploata, contraveneau articolelor 43 CE și 48 CE. Or, ar exista un paralelism de netăgăduit între, pe de o parte, reglementarea care a determinat pronunțarea acestei hotărâri și, pe de altă parte, dispozițiile care fac obiectul primului motiv în prezenta cauză.

22 În opinia Comisiei, pare justificat să se impună ca, din motive de sănătate publică, în raporturile juridice cu pacienții, analizele de biologie medicală să fie realizate de personal competent care are o formare profesională corespunzătoare. În schimb, în cadrul raporturilor juridice legate de proprietatea sau de dreptul de exploatare a laboratoarelor de biologie medicală, impunerea unor astfel de calificări nu ar fi proporțională.

23 În memoriul în replică, Comisia susține că soluția reținută de Curte în hotărârile referitoare la restricții privind proprietatea capitalului farmaciilor (Hotărârea Comisia/Italia, citată anterior, și Hotărârea din 19 mai 2009, Apothekerkammer des Saarlandes și alții, C-171/07 și C-172/07, Rep., p. I-4171), pronunțate de Curte ulterior depunerii cererii introductive și a memoriului în apărare în prezenta cauză, nu este aplicabilă în ceea ce privește laboratoarele de analize de biologie medicală. În aceste hotărâri, Curtea ar fi urmat o abordare diferită de cea reținută în Hotărârea Comisia/Grecia, citată anterior. Astfel, Curtea ar fi apreciat că libertatea de stabilire nu se opune unor reglementări precum legislațiile italiană și germană, care rezervă dreptul de a deține și de a exploata o farmacie exclusiv farmaciștilor. Această apreciere s-ar explica prin caracterul special al medicamentelor.

24 Or, activitățile de biologie medicală nu s-ar efectua decât pe baza unei prescripții medicale, oferindu-se astfel o garanție mai mare atât în privința protecției sănătății publice, cât și a controlului costurilor pentru sistemul de sănătate. Astfel, această limitare prin prescripția medicală ar fi valabilă atât în ceea ce privește natura testelor care trebuie efectuate, cât și în ceea ce privește cantitatea lor.

25 În plus, Comisia susține că sectorul biologiei medicale se caracterizează prin nevoia de finanțări importante, ceea ce îl distinge în special de sectorul farmaciilor, și că obiectivul privind protecția sănătății publice urmărit de dispozițiile care fac obiectul primului motiv nu este atins întrucât acestea nu ar fi permis realizarea asocierilor pe baza cărora să se efectueze investițiile necesare prestării unui serviciu de calitate. Aceste dispoziții nu ar fi permis nici constituirea de entități de dimensiuni suficiente pentru a realiza economii importante care ar putea avea drept rezultat scăderea costurilor analizelor și, în consecință, a rambursării acestora prin sistemul de asigurări sociale.

26 Pe de altă parte, măsuri mai puțin restrictive privind libertatea de stabilire ar permite totodată păstrarea independenței biologilor la adoptarea deciziilor pe care dispozițiile care fac obiectul primului motiv urmăresc să o asigure.

27 Comisia susține de asemenea că reglementarea privind laboratoarele de analize de biologie medicală este lipsită de coerență. Deși dispozitivul instituit de dispozițiile care fac obiectul primului motiv s-ar întemeia pe rolul deținut de directorul laboratorului în dubla sa calitate de administrator și de biolog, prezența efectivă a unui biolog în sediile laboratorului în timpul orelor de program nu ar fi necesară. Comisia susține de asemenea că autoritățile franceze validează structuri care permit accesul la capitaluri

externe peste limita de 25 %, dată fiind disocierea dintre drepturile financiare și drepturile de vot cu privire la deciziile vizând funcționarea și organizarea laboratorului de analize de biologie medicală în discuție.

28 Deși Republica Franceză a adus la cunoștința Comisiei, în cursul procedurii precontencioase, intenția sa de a elimina restricțiile în materie de deținere a capitalului de către persoane fără specializare în biologie, acest stat membru susține, în memoriul în apărare, că interdicția ca o persoană fără specializare în biologie să dețină mai mult de un sfert din părțile sociale și, prin urmare, din drepturile de vot ale unei Selarl care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală este compatibilă cu articolul 43 CE.

29 Subliniind locul central și determinant pe care îl ocupă biologia medicală în sistemul de sănătate, Republica Franceză invocă trei faze care alcătuiesc examenul de biologie medicală, și anume: faza preanalitică, în cursul căreia personalul medical întâlnește pacientul și efectuează recoltările necesare, faza analitică, ce are un caracter pur tehnic constând în efectuarea analizelor, și, în sfârșit, faza postanalitică, în cursul căreia se validează rezultatele analizelor, inclusiv pe baza caracteristicilor personale ale pacientului. Or, modul de organizare instituit în Franța, spre deosebire de cel care ar prevala în alte state membre în care biologul s-ar limita la un rol esențialmente tehnic, ar prevedea că aceste trei faze sunt reunite și indisociabile, fapt care ar permite autorităților franceze să confere biologului un rol medical major. Biologii, care ar fi farmaciști, în cazul a 75 % dintre aceștia, sau medici care și-au completat formarea inițială cu o specializare în biologie medicală, ar fi prezenți la rândul lor în faza preanalitică în care aceștia s-ar întâlni cu pacientul. De asemenea, în faza postanalitică, aceștia ar valida rezultatele, informându-l pe pacient, și ar putea participa împreună cu medicul la alegerea tratamentului terapeutic și, la nevoie, ar efectua investigații suplimentare în funcție de rezultatele obținute.

30 Republica Franceză amintește de asemenea că, potrivit articolului 152 alineatul (5) CE, acțiunea Uniunii în domeniul sănătății publice respectă pe deplin responsabilitățile statelor membre în ceea ce privește organizarea și prestarea serviciilor de sănătate și de îngrijire medicală.

31 Chiar dacă se presupune că dispozițiile care fac obiectul primului motiv ar constitui un obstacol în calea libertății de stabilire, acest obstacol s-ar justifica în orice caz printr-un motiv imperativ de interes general reprezentat de obiectivul privind protecția sănătății publice. Astfel, aceste dispoziții s-ar aplica fără discriminare pe motiv de cetățenie sau de naționalitate și ar viza păstrarea independenței biologilor, evitând ca deciziile adoptate de aceștia din urmă să fie mai curând motivate de considerații de ordin economic decât de considerații de sănătate publică. Aceste dispoziții ar permite atingerea obiectivului urmărit, întrucât persoana care deține majoritatea capitalului unui laborator influențează în mod inevitabil deciziile care pot fi luate de biologi față de pacienți. Aceleași dispoziții ar fi totodată proporționale în raport cu acest obiectiv. Astfel, în măsura în care un biolog, salariat al unui laborator, ar fi obligat să aplice instrucțiunile date de un angajator, care nu este biolog, nu ar fi exclus ca acesta să dea prioritate interesului economic al acestui laborator în raport cu exigențele de sănătate publică.

32 Republica Franceză consideră că raționamentul Curții din Hotărârea Comisia/Grecia, citată anterior, în legătură cu activitatea opticienilor nu își găsește aplicarea în cazul laboratoarelor de analize de biologie medicală. Spre deosebire de magazinele de optică, aceste laboratoare ar contribui la efectuarea de acte și la adoptarea de decizii cu caracter medical care pot implica riscuri pentru sănătatea pacienților.

33 În opinia statului membru respectiv, date fiind caracteristicile specifice ale biologiei medicale, precum și organizarea acestei activități în Franța, în speță trebuie să se aplice mai curând principiile enunțate de Curte în Hotărârile citate anterior Comisia/Italia și Apothekerkammer des Saarlandes și alții, privind sectorul farmaceutic.

34 Potrivit acestor hotărâri, un stat membru ar putea aprecia, în cadrul marjei de apreciere care îi este recunoscută în legătură cu nivelul la care intenționează să asigure protecția sănătății publice și cu modul în care acest nivel trebuie atins, că, spre deosebire de o farmacie administrată de un farmacist, administrarea unei farmacii de către un nefarmacist poate reprezenta un risc pentru sănătatea publică, din moment ce obținerea unui profit în cadrul unei asemenea administrări nu implică factori de moderare. Or, biologii ar contribui la efectuarea de acte și la adoptarea de decizii cu caracter medical care pot prezenta, în mod similar livrării de medicamente de către farmaciștii din farmacii, riscuri pentru sănătatea publică.

35 Republica Franceză apreciază de asemenea că nu s-a demonstrat de către Comisie din ce motiv deschiderea capitalului unor Selarl care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală ar conduce în mod obligatoriu la o asociere a acestora din urmă, ceea ce nu ar fi permis de dispozițiile care fac obiectul primului motiv. În plus, structura laboratoarelor și eventuale economii importante nu ar putea avea un impact asupra rambursării costurilor analizelor mai ales din cauză că valoarea rambursării ar depinde de prețul stabilit de stat pentru fiecare examen de biologie medicală, care ar fi identic pentru toate laboratoarele, indiferent de costul efectiv al examenului efectuat.

36 Pe de altă parte, dispozițiile care fac obiectul primului motiv ar fi proporționale din moment ce investitorii care nu sunt biologi ar putea deține totuși maximum 25 % din capitalul unei Selarl care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală. Astfel, în cadrul unei asemenea societăți, pentru deciziile cele mai importante ar fi

necesar un vot din partea majorității asociaților reprezentând cel puțin trei pătrimi din părțile sociale. Prin urmare, această participare de maximum 25 % ar permite atingerea unui echilibru între respectarea libertății de stabilire și obiectivul păstrării independenței biologilor.

37 În plus, măsurile mai puțin restrictive privind libertatea de stabilire la care face referire Comisia nu ar fi suficiente pentru a asigura nivelul urmărit de protecție a sănătății publice.

38 În sfârșit, referitor la coerența reglementării privind laboratoarele de analize de biologie medicală, Republica Franceză apreciază mai ales că obligația biologului de a-și exercita personal funcțiile pe care le are în temeiul articolului L. 6221-9 din Codul sănătății publice impune prezența efectivă a acestuia în laborator.

39 Referitor la afirmația Comisiei din memoriul în replică, potrivit căreia autoritățile naționale validează structuri care permit accesul la capitaluri externe peste limita de 25 %, în cazul în care se realizează o disociere între drepturile financiare și drepturile de vot cu privire la deciziile vizând funcționarea și organizarea laboratoarelor, respectivul stat membru a explicat în ședință că această afirmație privește în realitate situații în care autoritățile franceze asimilează persoanele juridice care administrează laboratoare de analize de biologie medicală în alte state membre cu biologii care au calitatea de persoane juridice de drept francez și le permit astfel acestora să dețină majoritatea capitalului unei Selarl care exploatează laboratoare în Franța.

Aprecierea Curții

— Observații introductive

40 Trebuie amintit de la început că rezultă atât din jurisprudența Curții, cât și din articolul 152 alineatul (5) CE că dreptul Uniunii nu restrânge competența statelor membre de a-și organiza sistemele de securitate socială și de a adopta în special dispoziții de reglementare a organizării și a furnizării serviciilor de sănătate și de îngrijiri medicale.

41 Cu toate acestea, în exercitarea acestei competențe, statele membre trebuie să respecte dreptul Uniunii, în special dispozițiile de drept primar referitoare la libertățile de circulație, inclusiv libertatea de stabilire în sensul articolului 43 CE. Aceste dispoziții interzic statelor membre să instituie sau să mențină restricții nejustificate privind exercitarea acestor libertăți în domeniul îngrijirilor medicale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 martie 2009, Hartlauer, C-169/07, Rep., p. I-1721, punctul 29, Hotărârea Comisia/Italia, citată anterior, punctul 35, Hotărârea Apothekerkammer des Saarlandes și alții, citată anterior, punctul 18, precum și Hotărârea din 1 iunie 2010, Blanco Pérez și Chao Gómez, C-570/07 și C-571/07, Rep., p. I-4629, punctul 43).

42 În aceste condiții, la aprecierea respectării obligației menționate, trebuie să se țină seama de faptul că sănătatea și viața persoanelor ocupă primul loc între bunurile și interesele protejate de Tratatul CE și statele membre sunt cele care decid cu privire la nivelul la care înțeleg să asigure protecția sănătății publice, precum și cu privire la modul în care acest nivel trebuie atins. Întrucât nivelul menționat poate varia de la un stat membru la altul, este necesar să se recunoască statelor membre o marjă de apreciere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 septembrie 2008, Comisia/Germania, C-141/07, Rep., p. I-6935, punctul 51, Hotărârea Apothekerkammer des Saarlandes

și alții, citată anterior, punctul 19, precum și Hotărârea Blanco Pérez și Chao Gómez, citată anterior, punctul 44).

43 Așadar, este necesar să se verifice dacă interdicția ca o persoană fără specializare în biologie să dețină mai mult de 25 % din părțile sociale și, prin urmare, din drepturile de vot ale unei Selarl care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală constituie o restricție privind libertatea de stabilire în sensul articolului 43 CE și, după caz, să se examineze dacă o astfel de restricție poate fi justificată.

— Cu privire la existența unei restricții privind libertatea de stabilire

44 Potrivit unei jurisprudențe constante, articolul 43 CE se opune oricărei măsuri naționale care, chiar și atunci când se aplică fără discriminare pe motiv de cetățenie sau de naționalitate, este susceptibilă să îngreuneze sau să facă mai puțin atractivă exercitarea de către cetățenii Uniunii a libertății de stabilire garantate de tratat (a se vedea printre altele Hotărârea din 14 octombrie 2004, Comisia/Țările de Jos, C-299/02, Rec., p. I-9761, punctul 15, precum și Hotărârile citate anterior Comisia/Grecia, punctul 27, și Comisia/Italia, punctul 43).

45 În acest context, trebuie amintit că noțiunea „restricție” în sensul articolului 43 CE privește măsurile adoptate de un stat membru care, chiar dacă sunt aplicabile fără distincție, afectează accesul pe piață pentru întreprinderile altor state membre și împiedică astfel comerțul în cadrul Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 octombrie 2004, CaixaBank France, C-442/02, Rec., p. I-8961, punctul 12, și Hotărârea din 28 aprilie 2009, Comisia/Italia, C-518/06, Rep., p. I-3491, punctul 64).

46 Pe de o parte, trebuie constatat că dispozițiile care fac obiectul primului motiv, interzicând unei persoane fără specializare în biologie să dețină mai mult de 25 % din părțile sociale și, prin urmare, din drepturile de vot ale unei Selarl care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală, limitează posibilitatea persoanelor fizice sau juridice care nu au calitatea de biolog, stabilite în alte state membre, de a participa la capitalul social al unei astfel de societăți.

47 Pe de altă parte, aceste dispoziții descurajează sau chiar împiedică stabilirea în Franța, sub forma unei Selarl, a operatorilor economici stabiliți în alte state membre în care aceștia exploatează laboratoare care nu îndeplinesc criteriile de repartizare a capitalului impuse de dispozițiile menționate. Astfel, acestea din urmă îngreunează și fac mai puțin atractivă exercitarea de către operatorii respectivi a activității lor pe teritoriul francez prin intermediul unui sediu permanent, afectând totodată accesul acestora pe piața analizelor de biologie medicală.

48 Astfel, societățile care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală stabilite în alte state membre și al căror capital este deținut de persoane fără specializare în biologie peste limita de 25 % s-ar putea vedea constrânse ca, în scopul de a se stabili în Franța sub forma unei Selarl, să își adapteze modul obișnuit de repartizare a capitalului social.

49 Prin urmare, se impune constatarea faptului că dispozițiile care fac obiectul primului motiv constituie o restricție privind libertatea de stabilire în sensul articolului 43 CE.

— Cu privire la justificarea restricției privind libertatea de stabilire

50 Potrivit unei jurisprudențe consacrate, restricțiile privind libertatea de stabilire, care sunt aplicabile fără discriminare pe motiv de cetățenie sau de naționalitate, pot fi

justificate de motive imperative de interes general, cu condiția ca acestea să fie de natură să asigure realizarea obiectivului urmărit și să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea acestuia (Hotărârile citate anterior Hartlauer, punctul 44, Apothekerkammer des Saarlandes și alții, punctul 25, precum și Blanco Pérez și Chao Gómez, punctul 61).

51 Trebuie constatat de la început că dispozițiile care fac obiectul primului motiv se aplică fără discriminare pe motiv de cetățenie sau de naționalitate.

52 În primul rând, astfel cum a admis Curtea, protecția sănătății publice se numără printre motivele care pot să justifice restricții privind libertățile de circulație garantate de tratat, cum ar fi libertatea de stabilire (a se vedea în acest sens în special Hotărârea Hartlauer, citată anterior, punctul 46, precum și Hotărârea 19 mai 2009, Comisia/Italia, citată anterior, punctul 51).

53 În acest context, rezultă din jurisprudență că obiectivul care constă în menținerea calității serviciilor medicale poate intra sub incidența uneia dintre derogările prevăzute la articolul 46 CE, în măsura în care contribuie la realizarea unui nivel ridicat de protecție a sănătății (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 mai 2003, Müller-Fauré și van Riet, C-385/99, Rec., p. I-4509, punctul 67, precum și Hotărârea din 11 martie 2004, Comisia/Franța, C-496/01, Rec., p. I-2351, punctul 66).

54 În al doilea rând, trebuie de asemenea ca acestea să fie de natură să asigure realizarea unui astfel de obiectiv.

55 În această privință, trebuie amintit că, în cazul în care persistă unele incertitudini cu privire la existența sau la importanța unor riscuri pentru sănătatea umană, este

necesar ca statul membru să poată lua măsuri de protecție fără a trebui să aștepte demonstrarea deplină a caracterului real al acestor riscuri. În plus, statul membru poate adopta măsuri care să diminueze, cât mai mult posibil, riscul pentru sănătatea publică (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iunie 2007, Rosengren și alții, C-170/04, Rep., p. I-4071, punctul 49, Hotărârea din 19 mai 2009, Comisia/Italia, citată anterior, punctul 54, precum și Hotărârea Blanco Pérez și Chao Gómez, citată anterior, punctul 74).

56 Din dosarul cauzei rezultă că sectorul biologiei medicale are un caracter special și stă, astfel cum a subliniat Republica Franceză, în prim-planul sistemului de sănătate. De asemenea, este cert că acest stat membru a conferit biologului un rol medical în faza preanalitică și în cea postanalitică.

57 După cum a subliniat avocatul general la punctele 83 și 84 din concluzii, în același mod în care eliberarea unui medicament nepotrivit de către un farmacist unui client poate provoca consecințe grave, efectuarea necorespunzătore a unei analize de biologie medicală sau chiar efectuarea cu întârziere ori în mod greșit poate sta, printre altele, la baza unor erori de diagnostic și de tratament. În plus, efectuarea de analize de biologie medicală în mod greșit sau necorespunzător, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ, poate genera, precum consumul în exces sau utilizarea incorectă a medicamentelor, costuri inutile pentru sistemul de asigurări sociale și, în consecință, pentru stat.

58 Prin urmare, rezultă că efectuarea de analize de biologie medicală în mod greșit sau necorespunzător prezintă un risc pentru sănătatea publică comparabil cu riscul provenind din eliberarea de medicamente în mod necorespunzător, pe care Curtea a avut ocazia să îl examineze în Hotărârea din 19 mai 2009, Comisia/Italia, citată anterior, precum și în Hotărârea Apothekerkammer des Saarlandes și alții, citată anterior. În

schimb, acest risc nu este comparabil cu riscul pe care îl prezintă eliberarea în mod greșit sau necorespunzător a unor produse de optică, care au făcut obiectul cauzei în care s-a pronunțat Hotărârea Comisia/Grecia, citată anterior. O astfel de eliberare poate avea, desigur, consecințe negative pentru pacient, însă Comisia nu a demonstrat totuși atingerea unui nivel de gravitate egal cu cel pe care îl prezintă efectuarea în mod greșit sau necorespunzător a analizelor de biologie medicală.

59 Aceste afirmații nu pot fi repuse în discuție de argumentul Comisiei potrivit căruia analizele de biologie medicală nu ar fi efectuate decât pe baza unei prescripții medicale, ceea ce le-ar distinge de medicamente și ar oferi o garanție mai mare atât în privința protecției sănătății publice, cât și a controlului costurilor de către sistemul de sănătate.

60 Astfel, pe de o parte, Republica Franceză a subliniat în ședință, fără să se conteste de către Comisie, că, în mod similar analizelor de biologie medicală, marea majoritate a medicamentelor este vândută în farmacie pe bază de prescripție medicală. Pe de altă parte, în Hotărârea din 19 mai 2009, Comisia/Italia, citată anterior (punctul 90), și în Hotărârea Apothekerkammer des Saarlandes și alții, citată anterior (punctul 60), Curtea a apreciat că medicamentele prescrise sau utilizate în scopuri terapeutice pot totuși dăuna grav sănătății dacă sunt consumate fără a fi necesar sau în mod incorect. Astfel, existența unei eventuale prescripții nu este de natură să înlăture riscul pentru sănătatea publică ce decurge din eliberarea de medicamente în mod greșit sau necorespunzător.

61 Situația este aceeași în cazul analizelor de biologie medicală. Din explicațiile furnizate de Republica Franceză reiese că, deși acestea fac obiectul unei prescripții medicale, rolul biologului este important pentru a garanta că analiza solicitată este efectuată și interpretată corect și că, prin urmare, alegerea tratamentelor adecvate este efectuată de medicul curant pe baza rezultatelor analizei respective. În această privință, trebuie subliniat de altfel că, potrivit articolului L. 6211-1 din Codul sănătății publice, în

versiunea în vigoare la expirarea termenului stabilit în avizul motivat, analizele de biologie medicală erau efectuate în laboratoare, sub răspunderea directorilor și a directorilor adjuncți de laboratoare, aceștia din urmă fiind biologi care controlează astfel activitatea laboratoarelor. Importanța rolului biologilor este de asemenea susținută, pe de o parte, de posibilitatea, evocată de Republica Franceză, ca un pacient să se adreseze unui laborator, fără a deține o prescripție, pentru a i se efectua anumite analize de biologie medicală și, pe de altă parte, de dialogul frecvent care există în Franța între medicul care prescrie analizele respective și biolog, acesta din urmă putând, la nevoie, să efectueze examene în completarea prescripției medicale.

62 Referitor la argumentele Comisiei potrivit cărora, pe de o parte, sectorul biologiei medicale se caracterizează, comparativ cu sectorul farmaceutic, și prin nevoia de finanțări importante, iar, pe de altă parte, obiectivul urmărit de dispozițiile care fac obiectul primului motiv nu este atins întrucât acestea nu au permis realizarea asocierilor pe baza cărora să se efectueze investițiile necesare pentru a asigura calitatea prestațiilor furnizate, precum și eventuale economii importante care pot avea efecte asupra costurilor și asupra rambursării analizelor de biologie medicală, acestea nu sunt în realitate dovedite prin înscrisurile pe care se întemeiază Comisia și se sprijină doar pe supoziții.

63 În această privință, Republica Franceză a explicat că valoarea rambursată din costul analizelor de biologie medicală depinde în mod esențial de tariful în funcție de care statul decide să remunereze fiecare prestare de analiză, acest tarif fiind identic pentru toate laboratoarele, indiferent de costul efectiv al prestării. Or, Comisia nu a demonstrat că ar exista o legătură între această remunerare și normele privind deținerea capitalului societăților care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală.

64 Prin urmare, rezultă că nu s-a demonstrat în mod suficient de către Comisie că o deschidere a capitalului respectivelor societăți către capitaluri externe ar antrena, în materie de finanțare a laboratoarelor de analize de biologie medicală, efectele pozitive invocate de aceasta.

65 În consecință, având în vedere, pe de o parte, similitudinile existente, din perspectiva riscurilor pentru sănătatea publică, între sectorul farmaceutic și cel al analizelor de biologie medicală și, pe de altă parte, faptul că, spre deosebire de cele susținute de Comisie, aceste două sectoare nu pot fi deosebite în realitate unul de celălalt din punctul de vedere al constatărilor efectuate în materie de prescripții medicale sau al necesității de finanțare, în prezenta cauză sunt pe deplin aplicabile principiile referitoare la restricțiile privind deținerea capitalului farmaciilor enunțate în Hotărârea din 19 mai 2009, Comisia/Italia, citată anterior, și în Hotărârea Apothekerkammer des Saarlandes și alții, citată anterior.

66 Astfel, având în vedere posibilitatea recunoscută statelor membre de a stabili nivelul de protecție a sănătății publice pe care doresc să îl asigure, este necesar să se admită că acestea pot impune ca analizele de biologie medicală să fie efectuate de biologi care se bucură de o independență profesională reală. Statele membre au de asemenea posibilitatea de a adopta măsuri susceptibile să elimine sau să reducă riscul de a aduce atingere acestei independențe, în măsura în care o astfel de atingere ar fi de natură să afecteze sănătatea publică și calitatea serviciilor medicale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 mai 2009, Comisia/Italia, citată anterior, punctul 59, și Hotărârea Apothekerkammer des Saarlandes și alții, citată anterior, punctul 35).

67 Persoanele fără specializare în biologie nu au, prin definiție, o formare, o experiență și o răspundere echivalente cu cele ale biologilor. În aceste condiții, trebuie să se constate că aceștia nu prezintă aceleași garanții precum cele oferite de biologi (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 mai 2009, Comisia/Italia, citată anterior, punctul 62, și Hotărârea Apothekerkammer des Saarlandes și alții, citată anterior, punctul 38).

68 În consecință, un stat membru poate aprecia, în cadrul marjei de apreciere evocate la punctul 42 din prezenta hotărâre, că deținerea a peste 25 % din părțile sociale și din drepturile de vot ale unei astfel de societăți de către persoane fără specializare în biologie poate reprezenta un risc pentru sănătatea publică, în special pentru calitatea serviciilor medicale. În această privință, este necesar să se constate că, potrivit explicațiilor oferite de Republica Franceză și necontestate de Comisie, deciziile cele mai importante adoptate în cadrul unei Selarl necesită votul unei majorități a asociaților reprezentând cel puțin trei pătrimi din părțile sociale. Rezultă că, în cazul deținerii a peste 25 % din părțile sociale și din drepturile de vot de către persoanele fără specializare în biologie, aceștia ar putea avea o influență certă asupra unor astfel de decizii.

69 Comisia susține în plus că dispozițiile care fac obiectul primului motiv nu permit atingerea obiectivului privind protecția sănătății publice din cauza anumitor incoerențe în legătură cu modul în care aceste obiectiv este urmărit. Comisia subliniază în special că prezența efectivă a unui biolog în locațiile laboratorului în timpul orelor de program nu este impusă de reglementarea privind laboratoarele de analize de biologie medicală și că autoritățile franceze validează structuri care permit accesul la capitaluri externe peste limita de 25 %, în cazul în care se realizează o disociere între drepturile financiare și drepturile de vot cu privire la deciziile vizând funcționarea și organizarea laboratoarelor.

70 În această privință, rezultă din jurisprudența Curții că o legislație națională nu este de natură să asigure realizarea obiectivului urmărit decât în cazul în care răspunde cu adevărat preocupării de a atinge obiectivul respectiv într-un mod coerent și sistematic (a se vedea Hotărârea din 6 martie 2007, Placanica și alții, C-338/04, C-359/04 și C-360/04, Rep., p. I-1891, punctele 53 și 58, Hotărârea Hartlauer, citată anterior, punctul 55, precum și Hotărârea din 19 mai 2009, Comisia/Italia, citată anterior, punctul 66).

71 În speță, deși reglementarea privind laboratoarele de analize de biologie medicală nu prevedea, desigur, la data expirării termenului stabilit în avizul motivat, obligația ca

un biolog să fie prezent în mod constant în sediile laboratorului în timpul orelor de program, nu este mai puțin adevărat că aceasta cuprindea anumite dispoziții, evocate de Republica Franceză, care obligau directorii și directorii adjuncți să efectueze un control efectiv al activității laboratoarelor, fiind biologi care și-au asumat răspunderea pentru această activitate.

72 Astfel, după cum s-a menționat la punctul 61 din prezenta hotărâre, potrivit articolului L. 6211-1 din Codul sănătății publice, analizele de biologie medicală nu puteau fi efectuate decât în laboratoare de analize de biologie medicală, sub răspunderea directorilor și a directorilor adjuncți. Aceștia din urmă trebuiau, în plus, conform articolului L. 6221-9 din același cod, să își exercite personal și efectiv funcțiile.

73 Având în vedere aceste cerințe, nu se poate considera că reglementarea privind laboratoarele de analize de biologie medicală nu răspunde într-un mod coerent și sistematic obiectivului invocat privind protecția sănătății publice pentru simplul motiv că nu prevede obligația ca un biolog să fie prezent în mod constant în sediile laboratorului în timpul orelor de program.

74 Referitor la argumentul invocat de Comisie în memoriul în replică potrivit căruia există situații în care limita de 25 % din capital ce poate fi deținută de persoane fără specializare în biologie este, de fapt, eludată în Franța prin anumite mecanisme de disociere între participarea financiară și drepturile de vot, acesta nu poate conduce nici la aprecierea că reglementarea în cauză este lipsită de coerență.

75 Astfel, din explicațiile oferite în ședință de Republica Franceză rezultă că este vorba în realitate despre situații în care autoritățile franceze asimilează persoanele juridice

care administrează laboratoare de analize de biologie medicală în alte state membre cu biologii care au calitatea de persoane juridice de drept francez și permit astfel acestora să dețină majoritatea capitalului unei Selarl care exploatează laboratoare în Franța. Din aceste explicații rezultă de asemenea că, deși cel puțin 75 % din capitalul unei astfel de Selarl trebuie să fie deținute de biologi, aceștia din urmă pot fi atât persoane fizice, cât și persoane juridice asimilate acestor profesioniști. În măsura în care reglementarea privind laboratoarele de analize de biologie medicală permite ca activitatea de biolog să fie exercitată și de o societate, autoritățile franceze, atunci când autorizează persoanele juridice care administrează laboratoare de analize de biologie medicală în alte state membre să dețină peste 25 % din părțile sociale și din drepturile de vot ale unei Selarl care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală, se limitează să acorde acestor persoane juridice aceleași drepturi precum cele recunoscute pentru biologii care au calitatea de persoane juridice de drept francez. După cum a explicat Republica Franceză, acest stat membru se limitează astfel să respecte dreptul Uniunii.

76 Faptul că acest capital al persoanelor juridice care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală în alte state membre, în care nu există limitări cu privire la participarea la capital a unor persoane fără specializare în biologie, poate fi deținut în majoritate sau chiar în exclusivitate de persoane fără specializare în biologie, cum ar fi investitorii financiari, nu este suficient pentru a constata lipsa de coerență a reglementării privind laboratoarele de analize de biologie medicală. Astfel, aceste persoane juridice exercită în mod valabil activitatea de biolog în acele state membre și pot fi, așadar, asimilate biologilor care au calitatea de persoane juridice de drept francez.

77 Republica Franceză a mai arătat în ședință că, deși reglementarea privind laboratoarele de analize de biologie medicală permite în anumite cazuri, pentru alte tipuri de societăți decât Selarl, o disociere între participarea la capital și drepturile de vot, această posibilitate nu este prevăzută decât pentru a permite biologilor care nu profesează în laboratoare de analize de biologie medicală exploatate de aceste societăți să dețină majoritatea capitalului acestora. În consecință, este vorba despre o regulă

specifică altor tipuri de societăți care pot exploata laboratoare de analize de biologie medicală, ce privește raporturile dintre biologii care lucrează în aceste laboratoare și cei care nu lucrează în aceste laboratoare și care nu repune în discuție limita de 25 % a participării la capital a persoanelor fără specializare în biologie.

78 În sfârșit, trebuie subliniat că, în răspunsul la o întrebare care i-a fost adresată în ședință, Republica Franceză a precizat că singurul tip de societate care poate exploata laboratoare de analize de biologie medicală în care este permisă o participare la capital mai mare de 25 % a persoanelor fără specializare în biologie este societatea în comandită pe acțiuni. Astfel, persoanele fără specializare în biologie pot deține până la 49 % din capitalul unei astfel de societăți. Această situație, care nu a fost menționată de Comisie, nu demonstrează în sine lipsa de coerență a reglementării privind laboratoarele de analize de biologie medicală. Astfel, situația se explică prin diferența dintre modalitățile de funcționare ale Selarl și cele ale societăților în comandită pe acțiuni. Astfel, statul membru în cauză a subliniat, fără să existe o contestare din partea Comisiei, că modalitățile de funcționare foarte speciale ale acestui din urmă tip de societăți permit în orice caz biologilor să păstreze controlul asupra deciziilor importante pentru aceste societăți.

79 Având în vedere ansamblul considerațiilor expuse mai sus, trebuie constatat că dispozițiile care fac obiectul primului motiv sunt de natură să asigure realizarea obiectivului privind protecția sănătății publice invocat.

80 În sfârșit, trebuie examinat în al treilea rând dacă restricția privind libertatea de stabilire în sensul articolului 43 CE nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv, altfel spus dacă nu există măsuri mai puțin restrictive privind această libertate care ar permite atingerea acestui obiectiv într-un mod la fel de eficient.

81 În această privință, Comisia susține că obiectivul menționat ar putea fi atins prin măsuri mai puțin restrictive precum cerința potrivit căreia analizele de biologie medicală trebuie efectuate de un personal competent care are calificările necesare și căruia i se aplică principiul deontologic al independenței profesioniștilor din domeniul sănătății. Comisia evocă de asemenea incompatibilitățile privind exercitarea profesiei menite să evite conflictele de interese, controlul tehnic și de calitate, precum și controlul analizelor de biologie medicală realizat de către medici și de către farmaciști inspectori din domeniul sănătății publice, prevăzute de reglementarea privind laboratoarele de analize de biologie medicală. În plus, Comisia menționează posibilitatea de a avea în vedere instituirea unor mecanisme de disociere a drepturilor financiare de drepturile de vot.

82 Cu toate acestea, având în vedere marja de apreciere lăsată statelor membre, astfel cum a fost menționată la punctul 42 din prezenta hotărâre, un stat membru poate aprecia că există riscul ca normele având ca obiect asigurarea independenței profesionale a biologilor să nu fie respectate în practică, dat fiind că interesul unei persoane fără specializare în biologie de a obține profit nu ar fi moderat într-un mod echivalent celui al biologilor independenți, iar subordonarea unor biologi, ca salariați, față de un Selarl care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală deținute în majoritate de persoane fără specializare în biologie ar putea să facă dificilă opoziția acestora față de instrucțiunile date de aceste persoane fără specializare în biologie (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 mai 2009, Comisia/Italia, citată anterior, punctul 84, și Hotărârea Apothekerkammer des Saarlandes și alții, citată anterior, punctul 54). Astfel cum susține Republica Franceză, nu se poate exclude mai ales faptul că respectivele persoane fără specializare în biologie pot fi tentați să renunțe la anumite examinări mai puțin profitabile în termeni economici sau mai dificil de realizat sau să reducă activitatea de consiliere a pacienților în faza preanalitică și în cea postanalitică, a cărei existență caracterizează organizarea biologiei medicale în Franța.

83 Comisia nu a demonstrat că riscurile pentru independența profesiei de biolog pot fi eliminate, cu aceeași eficiență, prin norme referitoare la incompatibilități privind exercitarea profesiei, cum ar fi interdicția, prevăzută de reglementarea privind laboratoarele de analize de biologie medicală pentru a preveni conflictele de interese, de

a deține o participație la capitalul unor Selarl care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală, care vizează categorii specifice de persoane fizice sau juridice, mai ales pe cele care exercită o altă profesie din domeniul sănătății sau o activitate de furnizor de material pentru analizele de biologie medicală. Astfel, după cum a subliniat avocatul general la punctele 178 și 179 din concluzii, este vorba despre interdicții adecvate situațiilor în care trebuie să se evite pur și simplu ca un alt interes să poată orienta în mod anormal activitatea unei Selarl care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală. În schimb, respectivele interdicții nu sunt suficiente atunci când trebuie să se asigure o reală independență a deciziilor adoptate de biologi, și aceasta în toate cazurile, chiar și în lipsa unui conflict de interese deja identificat în mod oficial, precum cel prevăzut de reglementarea privind laboratoarele de analize de biologie medicală.

84 În ceea ce privește controlul tehnic și de calitate, precum și controlul efectuării analizelor de biologie medicală, realizat de medici și de farmaciști inspectori din domeniul sănătății publice, deși acestea constituie mecanisme care urmăresc să asigure că activitatea de analize de biologie medicală este efectuată de persoane care au o formare și o capacitate tehnică adecvată, precum și o experiență de un nivel calitativ corespunzător, Comisia nu a demonstrat nici faptul că acestea sunt de natură, prin ele însele, să garanteze independența biologilor în exercitarea puterii lor de decizie.

85 Referitor la posibilitatea, invocată de asemenea de Comisie ca măsură mai puțin restrictivă, de a avea în vedere instituirea unor mecanisme de disociere a drepturilor financiare de drepturile de vot, care permit garantarea adoptării de către biologi a deciziilor privind normele de funcționare și de organizare a laboratoarelor de analize de biologie medicală, Republica Franceză a subliniat în ședință că nu trebuia subestimată presiunea pe care terții deținători ai majorității capitalului ar putea să o exercite asupra biologilor care își desfășoară activitatea în cadrul laboratoarelor.

86 Or, având în vedere marja de apreciere recunoscută statelor membre, astfel cum a fost menționată la punctul 42 din prezenta hotărâre, nu este de neadmis ca un stat membru să considere că independența în exercitarea puterii lor de decizie de către biologii care ar deține majoritatea drepturilor de vot, fără a deține totuși majoritatea capitalului unei societăți care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală, nu este garantată destul de eficient. Astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 220 din concluzii, se poate astfel avea în vedere că deciziile privind investițiile sau renunțarea la investițiile financiare adoptate de asociații minoritari, care dețin maximum 25 % din drepturile de vot, influențează, fie și indirect, deciziile organelor de conducere ale societății.

87 În aceste condiții, nu s-a demonstrat faptul că măsuri mai puțin restrictive ar permite asigurarea, la fel de eficient, a nivelului urmărit de protecție a sănătății publice.

88 Din dosarul aflat pe rolul Curții rezultă de asemenea că alegerea efectuată de Republica Franceză în sensul de a limita la 25 % părțile sociale și drepturile de vot care pot fi deținute de persoane fără specializare în biologie în cadrul Selarl care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală își are originea în special în faptul că deciziile cele mai importante adoptate în cadrul unor asemenea societăți necesită un vot din partea majorității asociaților reprezentând cel puțin trei pătrimi din părțile sociale. Deținerea de către persoane fără specializare în biologie a capitalului și a drepturilor de vot este astfel posibilă numai în măsura în care aceștia din urmă nu pot influența respectivele decizii. În consecință, dispozițiile care fac obiectul primului motiv sunt de asemenea proporționale cu obiectivul urmărit, dat fiind că, asigurând în același timp menținerea independenței biologilor în exercitarea puterii lor de decizie, acestea permit o anumită deschidere a Selarl care exploatează laboratoare de analize de biologie medicală spre capitalurile externe în limita a 25 % din capitalul social al acestora.

89 Prin urmare, dispozițiile care fac obiectul primului motiv nu depășesc ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului pe care îl urmăresc. Trebuie, așadar, admis că restricțiile care decurg din reglementarea menționată pot fi justificate de acest obiectiv.

90 Având în vedere tot ceea ce precedă, primul motiv al acțiunii Comisiei trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al doilea motiv

Argumentele părților

91 Comisia susține că interdicția de a participa la capitalul a mai mult de două societăți constituite în vederea exploatării în comun a unuia sau mai multor laboratoare de analize de biologie medicală, rezultând din articolul 10 din Decretul nr. 92-545 (denumit în continuare „dispoziția care face obiectul celui de al doilea motiv"), constituie o restricție nejustificată privind libertatea de stabilire.

92 Deși Comisia a afirmat că respectiva interdicție viza atât biologii, cât și persoanele fără specializare în biologie, Republica Franceză a precizat în ședință că această interdicție privea în realitate doar biologii, persoanele fără specializare în biologie putând participa la un număr nelimitat de societăți constituite în vederea exploatării în comun a unuia sau mai multor laboratoare de analize de biologie medicală, în limita a 25 % din părțile sociale și din drepturile de vot ale fiecărei societăți dacă sunt Selarl.

93 În memoriul în apărare, statul membru menționat nu contestă acest motiv, dispoziția care face obiectul acestuia nefiind, în opinia sa, justificată de obiectivul privind protecția sănătății publice.

94 În memoriul în duplică, același stat membru a precizat că nu a înțeles să recunoască faptul că o interdicție precum cea prevăzută de dispoziția care face obiectul celui de al doilea motiv nu poate fi, în nicio situație, justificată față de obiectivul privind protecția sănătății publice, întrucât un stat membru este îndreptățit să considere necesară asigurarea unei pluralități de oferte în materie de biologie medicală.

95 Republica Franceză a susținut de asemenea, în acest memoriu, că avea în vedere modificarea acestei dispoziții pe care o considera, pe de o parte, necorespunzătoare și, pe de altă parte, disproporționată.

96 Astfel, statul membru menționat nu a solicitat respingerea acțiunii cu privire la acest motiv. În plus, a confirmat în ședință că nu contestă acest ultim motiv și a precizat că dispoziția respectivă nu mai este aplicabilă ca urmare a Ordonanței nr. 2010-49.

Aprecierea Curții

97 Cu titlu prealabil, deși motivul formulat inițial de Comisie pare să facă referire la o interdicție cu caracter general, rezultă totuși, având în vedere formularea literală a articolului 10 din Decretul nr. 92-545, precum și clarificările oferite de Republica

Franceză în ședință, că interdicția prevăzută de dispoziția care face obiectul celui de al doilea motiv se referă exclusiv la biologi.

98 Pe de altă parte, este cert, în speță, că interdicția participării unui biolog la capitalul a mai mult de două societăți constituite în vederea exploatării în comun a unuia sau mai multor laboratoare de analize de biologie medicală, astfel cum este formulată la articolul 10 din Decretul nr. 92-545, era aplicabilă încă la expirarea termenului prevăzut în avizul motivat.

99 Or, prin limitarea numărului de societăți constituite în vederea exploatării în comun a unuia sau mai multor laboratoare de analize de biologie medicală la care biologii pot deține o participație, această interdicție îngreunează și face mai puțin atractivă exercitarea de către aceștia din urmă a libertății lor de stabilire.

100 Prin urmare, trebuie să se constate că dispoziția care face obiectul celui de al doilea motiv constituie o restricție privind libertatea de stabilire în sensul articolului 43 CE.

101 În speță, Republica Franceză nu a susținut că dispoziția care face obiectul celui de al doilea motiv ar fi justificată de obiectivul privind protecția sănătății publice. Astfel, rezultă că, în opinia acestui stat, dispoziția menționată este necorespunzătoare și disproporțională în raport cu acest obiectiv.

102 În aceste condiții, cel de al doilea motiv invocat de Comisie în susținerea acțiunii trebuie considerat ca fiind fondat.

103 În consecință, trebuie să se constate că, interzicând biologilor să dețină participații la mai mult de două societăți constituite în vederea exploatării în comun a unuia sau mai multor laboratoare de analize de biologie medicală, Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 43 CE.

104 Acțiunea trebuie respinsă cu privire la restul motivelor.

Cu privire la cheltuielile de judecată

105 Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Potrivit articolului 69 alineatul (3) din același regulament, Curtea poate să repartizeze cheltuielile de judecată sau poate decide ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli de judecată, în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau la mai multe capete de cerere.

106 În speță, Comisia a solicitat obligarea Republicii Franceze la plata cheltuielilor de judecată, în timp ce aceasta din urmă a solicitat ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli de judecată.

107 În aceste condiții, având în vedere că acțiunea formulată de Comisie este admisă numai în parte, se impune să se decidă ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară și hotărăște:

1) **Interzicând biologilor să dețină participații la mai mult de două societăți constituite în vederea exploatării în comun a unuia sau mai multor laboratoare de analize de biologie medicală, Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 43 CE.**

2) **Respinge acțiunea cu privire la restul motivelor.**

3) **Republica Franceză și Comisia Europeană suportă propriile cheltuieli de judecată.**

Semnături